

PRIKAZI

je u samoupravnom socijalizmu i njenih razlika u odnosu na kapitalizam. Deželjin smatra da »kadrovi i kadrovska funkcija u samoupravnom socijalizmu moraju slijediti zahtjeve znanstveno-tehničke revolucije, ali se istovremeno u formuliranju i realiziranju kadrovske politike mora udovoljiti i zahtjevima koji proizlaze iz položaja i uloge čovjeka u tom društvu« (str. 22).

Drugo je poglavlje autor posvetio načinu povezivanja tri osnovne sfere aktivnosti društvenog procesa reprodukcije (proizvodne, prometne, finansijske) na kvalitetno drugačiji način nego što je ta povezanost ostvarivana u proteklom razdoblju. Naime, poznato je da je upravo na ovom području dolazilo do najočitičijeg narušavanja samoupravnih socijalističkih odnosa, a takvo stanje zadržalo se sve do danas. Kako ostvariti utjecaj proizvodne sfere na poslovanje banaka, kako odrediti dohodak trgovinskih organizacija — to su osnovna pitanja na koja Deželjin pokušava odgovoriti.

U poglavlju *Samoupravno socijalističko udruživanje privredne i odgojno-obrazovne djelatnosti* prije svega čitamo autorov kratak osvrt na dosadašnji razvoj interesnih zajednica za usmjerenno obrazovanje, zatim o obrazovnoj djelatnosti kao integralnom dijelu jedinstvenog sistema udruženog rada, da bi nakon toga pokušao odgovoriti na složeni problem mjerenja doprinosa obrazovne djelatnosti društvenoj proizvodnosti rada. Iz ovog dijela knjige vidi se da je autoru ova problematika najbliža. Naglašava da je u vrednovanju obrazovne usluge nemoguće primijeniti isključivo tržišne principe. No, u traženju rješenja Deželjin se opredjeljuje za ove pokazatelje: a) povećanje dohotka po novo zaposlenom obrazovanom radniku, b) apsolutno povećanje dohotka po jednom zaposlenom radniku (dakle, starom i novom radniku) i c) povećanje dohotka po jedinici angažiranih sredstava minolog rada (str. 134—135).

Četvrto poglavlje *Samoupravno socijalističko planiranje razvoja* ukazuje na nužnost i aktualnost izgradnje sistema samoupravnog planiranja i na njegovu suštinu. Ovaj je dio dosta kratak, preopćenit, a veliki mu je nedostatak što ne analizira (ili barem ne naznačuje) odnos tržišta i plana, što je jedan od glavnih problema u funkcioniranju našeg društva.

Za knjigu se može reći da je uglavnom ostala na razini osnovnih problema. No,

autor ju je tako i koncipirao — nastala je u vrijeme rasprava o novim ustavima i programatskim dokumentima SKJ i SKH, i poslije, u samoj akciji za njihovo provođenje u život. Imamo li to na umu, onda treba reći da je knjiga ispunila svrhu kojoj je namijenjena.

Boris Sisek

Hermann Weber

DAS PRINZIP LINKS

(Eine Dokumentation. Beiträge zur Diskussion des demokratischen Sozialismus in Deutschland 1847—1973)

Fakelträger Verlag, Ulm 1973, 336 + 23 stranice

U *Predgovoru* knjige autor navodi povod za sažimanje cjelokupne dokumentacije o demokratskom socijalizmu u Njemačkoj 1847—1973. u jedan svezak. Naime, izborna kampanja za savezni parlament SR Njemačke godine 1972. vodila je politizaciji velikog dijela građanstva pri čemu je u prvi plan izbio pojam, koji na ideološkom i političkom području već dugo nije igrao značajniju ulogu: »demokratski socijalizam« (str. 7). Debata, koja se vodila, pokrenula je pitanje cilja i puta demokratskog socijalizma, što je bila glavna tema Kongresa SPD (Socijaldemokratska partija Njemačke) godine 1973. održanog u Hannoveru. Ranije se, naime, govorilo o razmišljanju u shvaćanju demokratskog socijalizma unutar SPD. Odgovor Kongresa sadržan je u ovoj knjizi, a objavljivanjem dokumenata željelo se zainteresirane, s jedne strane, upoznati sa tradicijom a, s druge strane, sa suvremenom kontroverzom.

Knjiga donosi 133 dokumentarna teksta u pet glavnih tema, razvrstanim u jedanaest poglavlja.

Historijski dio počinje s programatskim izlaganjem ciljeva od godine 1867, objašnjava diskusiju oko reforme i revolucije nakon 1847, i završava s izlaganjem nove situacije od 1945.

U aktualnom dijelu nalazimo najvažnije odjeljke Godesberškog programa s partijskog kongresa godine 1959. i diskusiju oko njegova nastajanja, zatim članke, govore i dokumente koji nam

opisuju stanje i situaciju u SR Njemačkoj te put i cilj demokratskog socijalizma kao i pitanje unutarnje partijske strukture i razgraničenja u lijevo i desno. Aktualna diskusija sa Kongresa SPD u Hannoveru godine 1973. također je dokumentirana u knjizi. Knjiga prikazuje i kako se »princip u lijevo« razvija u suvremenoj SPD i što on sadržajno znači.

Knjiga »Princip u lijevo« nastoji, bar djelomično, ispuniti prazninu nastalu zbog pomanjkanja dobre i fundirane teorije, koja bi bila čvrsta okosnica partijskog rada SPD. Njezini su izdavači svojim drugovima iz partije, a također i onima izvan nje, pružili materijal, koji može služiti kao osnova za vođenje argumentirane diskusije.

Iako se u knjizi našlo prostora za mišljenja pripadnika različitih grupacija, ipak, smjerovi i strujanja nisu reprezentativno zastupljeni. Dominira ljevica u krilu socijaldemokracije (što je sama izborila aktivnijim sudjelovanjem u diskusiji), posebice kada je riječ o pitanjima socijalizma.

Knjiga je već po svom sadržaju namijenjena užem čitateljstvu, zainteresiranom za tok društvenih zbivanja. Takva nam može poslužiti kao dosta dobar informator o stanju socijaldemokracije u SR Njemačkoj, to više što uvršteni tekstovi dokumentata nisu opterećeni tendencioznim komentarima.

Stjepan Dolenc

GERONTOLOŠKI ZBORNİK 1974.

Gerontološko društvo SR Srbije, Beograd 1975, 202 stranice

Produžavanje ljudskog vijeka, s jedne, a opadanje fertiliteta i nizak fekunditet, s druge strane, imaju za posljedicu ubrzano mijenjanje starosne strukture jugoslavenske populacije u smislu porasta broja ostarjelih osoba. Stari ljudi, kao populaciona kategorija u specifičnom položaju spram ostalih grupa stanovništva, nameću potrebu za specifičnim društvenim tretmanom. Kako je stav jednog društva prema starima odraz dostignutog stupnja humanizacije međuljudskih odnosa, razumljivo je da u nas raste interes ne samo za dubljim spoznava-

njem društvenog položaja treće generacije, nego još više za sistemskim rješavanjem njihovih socijalnih potreba. Svjedoči smo javljanja upravo u posljednje dvije godine nekoliko vrijednih publikacija te pokretanja istraživanja o položaju starih ljudi u našem društvu.

U tom sklopu objavljen je i specijalni broj *Gerontološkog zbornika* u kojem je Društvo za gerontologiju SR Srbije objavilo priloge pripremljene za savjetovanje »Društvo i stari u porodici«. Prema riječima organizatora savjetovanja i Redakcijskog odbora Zbornika, ideja vodilja bio im je stav iz Rezolucije Skupštine SR Srbije o društvenoj brizi za ostarjele osobe »(...) težište u pružanju društvene zaštite ostarelim licima treba usmeriti na stvaranje odgovarajućih preduslova da ostarelo lice svoju starost provede u svom stanu, odnosno u stanu svoje porodice, rodbine i sl.«. Mišljenja smo da je unatoč brojnim priložima autora različitog znanstvenog profila, ovaj zadatak tek djelomično ispunjen. Naime, položaj pripadnika treće generacije u obitelji i njihov porodični život nisu dovoljno kompleksno obuhvaćeni.

Na 202 stranice ovoga Zbornika čitamo o teorijskim spoznajama i rezultatima istraživanja o starim osobama u obitelji i domaćinstvu, o stambenom standardu, o legislativnoj djelatnosti u odnosu na ostarjela lica (socijalno-pravna zaštita, poreska politika, ostvarivanje prava po osnovi minulog rada), te o prilično opširno obrađenim problemima socijalno-medicinske i zdravstvene zaštite pripadnika treće generacije. Nabrojimo one priloge koji su od prvenstvenog znanstvenog interesa za čitaoce našeg časopisa, znači one koji se bave sociologijskim, pravnim, socijalnim i stambenim aspektima položaja starih ljudi u našem društvu.

Miroslav Živković piše na temu »Veze starih roditelja i njihove dece« (str. 8—21), *Borislav Gligorijević* o »Radnom statusu ostarelih lica kao činiocu potrebe za socijalnom zaštitom« (str. 48—60), *Angelina Miljković-Džaković* o »Značaju i ulozi mladih u društvenoj brizi za ostarjela lica« (str. 22—31), *Bogdan Nestorović* o »Stanovanju starih ljudi u porodici« (str. 93—97).

U pravni pristup položaju ostarjelih osoba mogu se uvrstiti radovi: »Poreska politika i društveno staranje o starima« *Arsena Videnova* (str. 32—39), »Socijalno-